Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV. | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 20, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., torek, 26. julija (July 26), 1932. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 175

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Mahinacije nemških fašistov in militaristov

Sklenili so tajni volilni pakt, da obdrže kontrolo nad Nemčijo. Hitler bo postal kancelar, ako bodo fašisti dobili veliko večino pri prihodnjih volitvah.— Nad trideset ranjenih v političnih izgredih

Berlin, 25. jul. — Nemška militaristična kasta hoče na vsak način ostati na krmilu Nemčije. Iz zanesljivih krogov se poroča, da so militaristi in fašisti sklenili tajno pogodbo v zvezi z volitvami, ki se vrše prihodnjo nedeljo.

Ako bodo fašisti pri volitvah zmagali z veliko večino, bo Hitler v smislu dogovora dobil pozicijo kancelarja, obratno pa je on obljubil, da bo imenoval večje število svojih militarističnih prijateljev za člane kabineta. Kancelar Franz von Papen, ki je postal federalni komisar (diktator) Prusije, bo postal premijer te države.

General Kurt von Schleicher, Papenov minister obrambe, bo dobil kontrolo nad fašistično armado. V slučaju, da fašisti ne bodo prejeli velike večine, se bodo zadovoljili s tremi pozicijami v kabinetu, toda Schleicher bo vseeno postal poveljnik fašistične armade. Slednji, ki je najmočnejša osebnost v sedanji nemški vladi, meni, da je dogovor varen in izvedljiv. Njegova kontrola nad fašistično armado, ki šteje 400,000 mož, mu bo dala v roke velikansko moč in militaristična kasta bo z lahkoto dosegla svoj cilj.

Militaristi se že vesele zmage pri nedeljskih volitvah. Neki prominenten junker je izjavil, da nihče ne jemlje volilne farse za resno stvar. "Mi, ki smo vajeni vladati, bomo vladali neglede na izrek volilne drhali," je dejal.

Baron Kurt von Lersner, ožji prijalj kancelarja Papena, je izjavil, da pride v poštev od vseh 26 političnih strančic in strank le šest. To so nacionalisti, fašisti, centristi, socialisti in bavarska kmetska stranka.

Heinrich Bruening, bivši kancelar in drugi republikanci se zavedajo, da Nemčiji preti velika nevarnost s strani junkerjev in fašistov, ki hočejo obdržati vlado v svojih železnih kremplijih. Usoda republikanske Nemčije se bo odločila pri volitvah. Upajo, da se bo ljudstvo vseeno z veliko večino izreklo za ohranitev republike.

Volilna kampanja se vrši v znamenju spopadov med pristaši raznih političnih strank. Včeraj je bilo v bitkah v raznih nemških mestih ranjenih 32 oseb. Odkar traja kampanja je bilo v političnih izgredih ubitih nad sto ljudi in krog tisoč ranjenih.

Tajno oboroževanje v Italiji

Zgradila je štirinajst vojnih ladij v zadnjih mesecih

London, 25. jul. — Italija že dalj časa tajno gradi vojne ladje, se glasi poročilo listu "Daily Telegraph." To novo vojno brodovje uključuje dve križarki, dva rušilca in devet manjših ladij in podmornic novega tipa.

Dalje se poroča, da italijanski navalistični program uključuje gradnjo več drugih križark in podmornic. V aprilu je italijanski mornarični minister izjavil, da Italija ne gradi vojnih ladij na skrivoma kot ji je očitala Francija na ženevski konferenci.

Brezposelni ubil ženo, dva otroka in sebe

Philadelphia, Pa. — Paul Sopena, star 35 let in brez dela., je zadnji petek zabodel svoja dva otroka in ženo do smrti, nato pa je usmrtil še sebe.

Kanada proti uvozu sovjetskih produktov

Premijer Bennett urgiral drastične ukrepe proti Rusiji na ekonomski konferenci v Ottawi

Ottawa, Kanada, 25. jul. — Rusija bo morda postala tisti kamen, ob katerem se bo ekonomska konferenca držav in dominionov, ki tvorijo britski imperij, razbila.

Vprašanje trgovinskih odnošajev s sovjetsko Rusijo je že izzvalo konflikt. Kanadski premijer R. B. Bennett je dregnil v sršenovo gnezdo, ko je predlagal, da se ruski produkti izključijo s tržišč britskega imperija. Kanadska trgovina z žitom in lesom se mora boriti proti ruski konkurenc in to je vzrok, da Bennett nasprotuje uvozu sovjetskih produktov.

Sir Atul Chaterjee, reprezentant Indije, je pobijal Bennettovo stališče. Dejal je, da iz ekonomskih in političnih razlogov Indija odklanja kontroverze z Rusijo. Oglasil se je tudi Neville Chamberlain, britski finančni minister. Dejal je, da ima Velika Britanija vezane roke. Trgovinske pogodbe, ki jih je sklenila z Rusijo, mora vzdržati. Velika Britanija je dala Sovjetski uniji kredit več milijonov funtov za financiranje trgovine. Ako bi Velika Britanija prepovedala uvoz sovjetskega blaga, bi to pomenilo velik udarec za njo. Sovjetska naročila bi tedaj dobila druge države, Anglija pa bi ostala na cedilu.

Številne aplikacije za vladna posojila

Trideset držav se je že prijavilo. Hoover odlaša z akcijo

Washington, D. C. — (FP) — Potem, ko je predstavil predsedniku Hooverju illinoisko delegacijo, katero sta poslala v Washington governer Emmerson in župan Čermak, da izposluje posojilo iz sklada rekonstrukcijske finančne korporacije, je senator Lewis dejal, da bo preteklo več tednov, predno bodo posojila nakazana.

Senator Lewis je dobil tak vtis po kratkem razgovoru s predsednikom. Hoover bo počakal, da vse države, ki nameravajo vložiti aplikacijo za posojilo iz sklada $300,000,000, to store, nakar bo odločil vsoto, ki naj jo dobi posamezna država.

Hoover tudi ni izpolnil obljube, ki jo je dal kongresu, da bo podpisal Wagnerjevo predlogo v teku dveh dni po sprejetju. Doslej je že trideset držav vložilo formalne in neformalne aplikacije za posojilo. Illinois, Pennsylvania in Arizona so vprašale za vsoto $45,000,000. To je maksimalna vsota, ki jo more dobiti država v smislu sprejete zakonodaje. Država New York bo tudi vprašala za $45,000,000, ostale države pa so vložile prošnje za nižje vsote. Ako bo rekonstrukcijska finančna korporacija ugodila vsem prošnjam, ki so bile doslej predložene, bo sklad domalega izčrpan.

Brezposelni delavec z dvema sinovoma ubit v rovu

Uniontown, Pa. — Albert Shearer, star 35 let in že dolgo brez dela, je šel zadnjo soboto s svojima malima sinovoma vred — eden je bil star osem in drugi 10 let — iskat premog v zapuščeni premogovnik Nellie. Ko jih ni bilo iz jame do večera, je njegova žena obvestila sorodnike, ki so jih šli iskat. Našli so vse tri mrtve in zasute pod veliko gomilo kamenja, ki se je zrušilo na nje.

Vladni department pomaga trustu

Colninski biro ukazal, da morajo davek na elektriko plačati konzumentje

Washington. — Ne privatne niti javne elektrarne ne smejo absorbirati triodstotnega zveznega davka na elektriko, ampak ga morajo plačati konzumentje. To je ukaz notranjega colninskega urada, ki je najvažnejši oddelek zveznega zakladniškega departmenta.

Ta ukrep skoraj jemlje sapo, dasi je v skladu z akcijo, po kateri je prišla ta davčna postavka v zakon. Podan je bil na prizadevanje trusta elektrike, ki je na zakladniški department apeliral, naj naredi konec prizadevanjam v nekaterih krajih dežele, da davek absorbirajo kompanije.

Takoj po sprejetju sedanjega davčnega zakona so nekatere občinske elektrarne izjavile, da ne bodo obdavčile odjemalcev, ampak davek plačale iz svojih blagajn. V South Carolini je Public Service komisija odredila, naj davek absorbirajo kompanije. Newyorška javnonapravna komisija je kompanijam svetovala, naj to store in državni justični tajnik v Indiani je izjavil, da davek na konzumente ni mandatoričen, ampak ga lahko krijejo elektrarske družbe.

Letni davek na elektriko je preračunan na približno 60 milijonov in bi ga prav lahko plačale elektrarske družbe, ker so na splošno v izredno dobrem finančnem stanju. Njih lanski profiti so bili večji kot kdaj prej. Zakladniški department pa je sedaj odredil, da ga morajo plačati konzumenti. Pri tem je gotovo imel v mislih kampanjske prispevke elektrarskih magnatov, ki so izmed vseh plutokratov v tem oziru najbolj generozni.

Sedanja davčna postavka na elektriko je bila formulirana v konferenčnem odseku nižje in višje zbornice in so zanjo odgovorni senatorje Reed iz Pennsylvanije, Smoot iz Utah (republikanca) in kongresnik Crisp (demokrat) iz Georgije. V senatu sprejeta točka je določala, da davek plačajo družbe in ne odjemalci, nižja zbornica pa sploh ni o tem ukrepala.

V konferenčnem odseku pa so za zaprtimi durmi zmešetarili sedanjo postavko in jo na pritisk administracije in zunanje propagande elektrarskega trusta forsirali skozi obe zbornici. Kot v odseku tako je trust dobil tudi v zakladniškem departmentu, kar je zahteval.

Čileška vlada skuša odpraviti brezposelnost

Brezposelne delavce je uposlila pri iskanju zlata

Valparaiso, Chile, 25. jul. — Vlada se je zatekla k novim metodam, da odpravi brezposelnost. Armado brezposelnih je poslala v vznožje Andskega gorovja, kjer v rekah in potokih iščejo zlato.

Vlada plačuje tem delavcem pet centov na dan poleg hrane in stanovanja. Predsednik Carlos Davila je avtor tega načrta. 40,000 brezposelnih je že zapustilo mesta ter se napotilo na iskanje zlata. V kratkem se bodo podale za njimi druge skupine. Te bodo tvorile rudarji, ki so bili uposleni v bakrenih in drugih rudnikih, ki so pred nekaj tedni ustavili obrat.

Ženska na čelu socialistične liste v Iowi

Des Moines, Iowa. — Mrs. Letitia M. Conrad iz Grinnella je na čelu letošnje kandidatske listine socialistične stranke v Iowi kot kandidatinja za governerko. Mrs. Conrad je profesorica sociologije v kolegiju v Grinnellu.

COSTIGANOVA IZJAVA O VLADNI POMOČI

Pravi, da je sprejeti načrt pomanjkljiv in ne bo odpravil depresije

Washington, D. C. — (FP) — Senator Costigan je opozoril deželo, da Wagnerjev načrt, katerega je kongres sprejel zaeno z amendmenti, ki jih je priporočil Hoover, ne odgovarjajo zahtevam in je silno pomanjkljiv. Načrt ne bo odpravil krize, ker je prišel prepozno. Costigan se je ogreval za sprejetje načrta, ki ga je sponsoriral eksekutivni odbor železniških unij. Ta načrt je določal, da vsak delavec, od čigar zaslužka sta odvisni dve osebi, dobi $500 posojila od vlade.

Costigan je nasprotoval zaključenju kongresa in zagovarjal samo kratek odmor. Dejal je, da bi morali člani kongresa ostati toliko časa v Washingtonu, da bi lahko izdelali in sprejeli načrte, ki bi v resnici dovedli do izboljšanja situacije.

"Človeka se polašča obup," pravi Costigan, "ko vidi, da ameriški politični in industrijski generali niso storili ničesar v zadnjih letih, da izvlečejo Združene države iz depresije. Kongres je zboroval več kot šest mesecev in šele na zadnji seji sprejel načrt za pobijanje brezposelnosti, ki pa je tako pomanjkljiv, da se že sedaj lahko reče, da ne bo širšim masam prav nič koristil.

"Program rekonstrukcijske finančne korporacije ima veliko hib, ker ne nudi kredita, razen v omejenem znesku, farmarjem, delavcem in malim trgovcem, ki tvorijo večino prebivalstva. Kredit nudi le korporacijam, ki ga ne potrebujejo, ker ne morejo povečati produkcije, dokler je kupovalna sila velikega dela ameriškega ljudstva na ničli. Ako bi se povečala kupovalna sila tega sloja, tedaj bi narastle tudi zahteve po industrijskih produktih."

Costigan je dalje rekel, da kredit $80,000,000, katerega je Dawesova banka dobila iz sklada finančne korporacije, pomeni izdajstvo ljudskih interesov. Odbor korporacije, ki je odobril posojilo, je pokazal veliko diskriminacijo, kajti s tem je bil podan dokaz, da so mu privatni interesi bolj pri srcu kot ljudski.

Odslovitve vladnih uslužbencev

Washington, D. C. — Pet dni potem, ko sta dve banki zaprli vrata, so bili vladni uslužbenci v Washingtonu obveščeni, da bodo sledile nadaljnje odslovitve, kar bo povečalo armado brezposelnih. V obeh propadlih bankah so bili vladni uslužbenci glavni vlagatelji.

Predsednik Hoover je namreč te dni odpravil radijski biro v zveznem trgovinskem departmentu. Zadeve, ki so spadale v področje tega biroja, bo odslej reševala zvezna komisija za radio. Vsi uslužbenci bodo izgubili službe, kajti zakon, ki se nanaša na apropriacije in katerega je predsednik podpisal, določa, da vladni oddelki odpuste vse uslužbence, ki niso neobhodno potrebni pri izvrševanju funkcij in vzdrževanju oddelkov. Administracija ne bo podvzela nobenega koraka, da najde nove službe za odpuščence, ki jih bo vrgla na cesto.

Nova pogajanja med rudarji in lastniki rovov v Illinoisu

Springfield, Ill. — John L. Lewis, mednarodni predsednik unije United Mine Workers, je prišel v Springfield in nadzoruje novo pogajanje med rudarsko organizacijo in operatorji premogovnikov v Illinoisu. Lewis je poročal zadnjo soboto, da pogajanje povoljno napreduje. Članstvo unije je zavrglo pogodbo za znižanje dnevne mezde na $5.

Sovjetsko-poljska pogodba

Rumunija, ki je iz pogodbe izključena, se jezi nad Poljsko

Varšava, 25. jul. — Ker so se pogajanja, da se Rumunija pridruži poljsko-sovjetskemu nenapadalnemu paktu, izjalovile, se je Poljska odločila, da sama podpiše pogodbo s sovjeti. Poljski minister za zunanje zadeve Zaleski je bil posredovalec med Rusijo in Rumunijo. Slednja je skušala pregovoriti poljsko vlado, da ne bi podpisala pogodbe, dokler se ne izravna vprašanje Besarabije med Rumunijo in sovjetsko Rusijo.

Pakt, ki je bil sklenjen v zadnjem januarju, bo danes podpisan v Moskvi. Rumunski poslanik v Varšavi je pred par dnevi apeliral na poljskega diktatorja, naj ne podpiše pakta, toda Pilsudski je apel odklonil.

Glavni vzrok, da se je Poljska odločila, da podpiše pakt, je politična situacija v Nemčiji. Poljska si hoče zavarovati svojo tisoč milj dolgo zapadno fronto za vsak slučaj.

Vlada suspendirala operacije na žitni borzi

Uprava borze se bo borila proti odloku na sodiščih

Washington, D. C., 25. jul.— Posebna federalna komisija, ki jo tvorijo trije člani predsednikovega kabineta, je prošlo soboto suspendirala špekulacije z žitom na čikaški žitni borzi za šestdeset dni. To je storila radi tega, ker je uprava borze odločila, da Farmers' National Grain korporacija ne more postati članica borze.

Borza bo lahko nadaljevala z drugimi rednimi operacijami, toda žitne transakcije so prepovedane. Uprava borze je naznanila, da se bo obrnila na sodišča, da razveljavijo odlok. Ona meni, da v smislu zakona nima federalna komisija oblasti izdajati odlokov glede reguliranja operacij. Ako bo potrebno, bo uprava predložila zadevo pred zvezno vrhovno sodišče.

Peter B. Carey, predsednik borze, je včeraj naznanil, da bo borza nadaljevala s svojimi aktivnostmi vzlic vladnemu odloku, ki določa, da mora borza zapreti vrata, ako ne sprejme vladne korporacije za svojo članico.

Bitke med komunisti in policijo na Kubi

Devet ubitih in 55 ranjenih v Havani, ko je policija navalila na komuniste

Havana, Kuba, 25. jul. — Devet oseb, med temi trije policaji, je bilo ubitih in 55 ranjenih v včerajšnji bitki med komunisti in policaji ter v seriji bombnih eksplozij.

Kapetan državne policije Camilo Sierra, polkovnik Jose Maria Guerra in policijski poročnik Ceferino Rodriguez so bili ubiti pri bombni eksploziji, ko so uvedli hišno preiskavo v poslopju, kjer je imela komunistična stranka svoj glavni stan. Iz tega urada je širila propagando za strmoglavljenje vlade. Eksplozija je razdejala tudi poslopje.

Avtoritete so kasneje zaplenile veliko zalogo orožja in municije in komunistično tiskarno. Konfiscirale so tudi tiskovine, iz katerih je bilo razvidno, da so komunisti skovali zaroto za umor visokih vladnih uradnikov.

Redukcije niso pomagale

Boston, Mass. — Člani stavbnih unij, ki so pristali na redukcije z namenom, da pomagajo industriji in povečajo zaposlenost, sedaj vedo, da so bili v zmoti.

Zaposlenost v tej industriji je v mesecu juniju padla za 7% v primeri s prejšnjim mesecem, vsota izplačane mezde pa za 9.4 odstotka. Povprečna tedenska plača gradbenega delavca v tem mesecu je bila $28.01.

Plutokrati dolgujejo milijardo na zaostalih davkih

Misteriozne sile preprečile preiskavo zakladniškega departmenta ob dvanajsti uri. Milijardski davčni popusti

Washington, D. C. — Preiskava zveznega zakladniškega departmenta, ki je obetala biti največja senzacija, je bila udušena ob dvanajsti uri zadnjega kongresnega zasedanja. S tem je bila rešena dežela, administracija in marsikateri bogatin, ki dolguje vladi na davkih.

V glavnem mestu že več tednov kroži govorica, da bogati ljudje dolgujejo vladi na zaostalih dohodninskih davkih okrog ene milijarde dolarjev in da se zakladniški department ne zanima, da bi kolektal to ogromno vsoto, ki znaša približno eno četrtino letnega budžeta zvezne vlade.

Resolucijo za preiskavo zakladniškega departmenta je vložil že decembra meseca kongresnik MacFadden iz Pennsylvanije, ki je prišel navskriž s staro gardo, ker je lansko leto ob priliki moratorija evropskim državam kritiziral predsednika Hooverja, da se bolj zanima za Nemčijo kot pa za Ameriko. Resolucija je bila izročena odseku za dnevni red, kjer je bila položena na polico.

Zadnje dneve zasedanja pa je zadeva privrela nenadoma na dan, ko je McFadden pričel kritizirati predsednika zbornice Garnerja in demokrate, češ, da protežirajo zakladniški department in favorizem, katerega so deležni bogati davkoplačevalci.

Citiral je tudi Garnerja, ki je leta 1930 rekel, da je zakladniški department v zadnjih dvanajstih letih vrnil velikim davkoplačevalcem nad štiri milijarde dolarjev dohodninskega davka in to v mnogih slučajih "brez vsake legalnosti."

Garner je pojasnil, da se z McFaddenovo kritiko zakladniškega departmenta strinja, glede preiskave ima pa pomisleke, "ker bi mogoče izpodkopala zaupanje v vlado." Demokratom bi mogoče tudi očitali, da so forsirali preiskavo radi strankarskih motivov, čemur se pa oni skušajo izogniti," je pojasnil Garner.

Končno je bil prisiljen naročiti odseku za dnevni red, naj naslednji dan predloži resolucijo zbornici, kar pa se ni izvršilo, ker so to preprečile "misteriozne sile." Te misteriozne sile sta bila Eugene Meyer, načelnik federalnega rezervnega sistema, in pomožni zakladničar Arthur Ballantine, ki sta prišla pred odsek in pledirala proti preiskavi. La Guardia je rekel, da je Meyer priznal, da je bilo ljudstvo oropano za milijarde dolarjev vsled "razkošnih nasvetov."

Meyer in Ballantine sta pridobila na svojo stran vse republikanske člane odseka in dva demokrata — kongresnika Pou iz North Caroline in Coxa z Georgije — večino. Domovina multimilijonarjev in gigantskih korporacij je bila s tem rešena.

Odmevi tega incidenta se pa nočejo razgubiti po vsemirju. Odjeknili so zopet pred par dnevi, ko je kongresnik Snell (republikanec) odgovoril kongresniku O'Connorju (demokratu). Zadnji je v debati rekel, da je prišel do prepričanja, da zakladniški department financira republikanske kampanje.

Snell ga je te dni zavrnil, da je to bedasta trditev, ker je prav tako lahko reči, da zakladniški department financira tudi demokratske kampanje. Nato je naštel demokrate, ki so dobili davčni popust zase ali za svoje klente. Med temi so trije predsedniški kandidatje—John W. Davis, Al Smith in newyorški governer Roosevelt — in razni drugi prominentni voditelji stranke.

(Dalje na 3. strani.)

Vlada bo izgnala veterane iz kapitola

Spor med člani bonusne armade se povečal. Agitacija proti Watersu

Washington, D. C., 25. jul. — Federalne avtoritete so odredile, da morajo bivši vojaki zapustiti šotorišča, ki so jih postavili na vladnih zemljiščih. To se mora zgoditi opolnoči v ponedeljek.

Istočasno je polkovnik U. S. Grant, direktor javnih poslopij in parkov, naznanil, da morajo vojni veterani izprazniti vse javne parke, kjer so si postavili šotorišča. Ako bi se člani bonusne armade upirali odredbi, bodo kaznovani.

Vladno odredbo je glavni stan bonusne armade sprejel molče. Poveljnik W. W. Waters je naznanil, da se bo posvetoval z odvetnikom o legalnosti odredbe.

Poskus radikalnega krila, da se odstavi Watersa od poveljništva, je razviden iz obtožb, katere je objavilo neuradno glasilo bonusne armade B. E. F. News. Obtožbe so vzbudile senzacijo. Glasilo trdi, da je Waters postal pravi diktator in da ignorira zahteve veteranov.

Radikalo krilo vodita Roy Robertson in John Pace. Spor se vleče že več tednov, toda večina veteranov je še vedno lojalna Watersu.

"Slemak" Hoover izgubil $3,300,000

Imel je štiri milijone dolarjev premoženja, danes pa ima še $700,000

Washington, D. C. — Inženir Herbert Hoover ni več milijonarski prezident! Od štirih milijonov dolarjev premoženja mu je še ostalo "mizernih" sedem stotisoč!

Tako poroča magazine "Fortune," ki piše, da je predsednik Hoover imel veliko smolo z "nesrečnimi investicijami" in njegovo premoženje, ki ga je imel največ v tujezemstvu, se je v zadnjih treh letih skrčilo za ogromno vsoto. Sedem stotisoč dolarjev, ki so mu še ostali, je investiranih v nekih bondih, ki so zelo trdni in upati je, da tega ne bo izgubil. Lahko se sklepa, da so to ameriški federalni bondi.

Magazin pripoveduje, da je Hoover imel večji del svojega privatnega bogastva v delnicah rudnikov Ourma, katerih glavni urad je v Londonu. Ti rudniki so najbogatejši na svetu na bakru, svincu, srebru in kositru. Toda depresija je te delnice zelo stisnila, da je njih vrednost padla na nič.

Predsednik Hoover ima danes še $35,000 letnih dohodkov od svojega privatnega premoženja; poleg tega ima $60,000 letne plače, potem ko si je redno znižal za $15,000. Vsekakor lepi dohodki, da lahko udobno živi.

Država Texas glasuje za močo

Dallas, Tex. — Zadnjo soboto so bile v državi Texas primarne volitve in obenem so volilci glasovali o vprašanju "resubmisije" 18. amendmenta. Rezultat glasovanja je ogromna večina za odpravo prohibicije. Popolen izid glasovanja v 235 okrajih se glasi: 218,963 za odpravo in 88,518 proti. Texas je prva država na jugu in največja država v Uniji, ki se je na ta način izrekla proti prohibiciji.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za detrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Nevednost—naša največja nesreča

Današnje krize z vsemi nepopisnimi posledicami ne bi bilo, račune na zadnjo vojno bi lahko poravnali, o bodoči vojni ne bi treba govoriti, vsak Dick, Tom in Harry bi imel svoj avto in prava prosperiteta bi vladala po vsej Ameriki — če bi delavci malo več mislili, malo več znali in malo bolj delali zase.

Če! — Če bi ne bilo besedice "če" . . .

Dobro je, da vsak delavec izprašа samega sebe, koliko je on pomogel, koliko je on sam kriv, da je danes brez dela in brez vsega, da trpi in preklinja krizo.

Nesreča pa je, da delavec, ki je indirektno, nevede in nehote pomagal, da se mu danes slabo godi — ne bo nikdar tega priznal. Namreč povprečni delavec, ki predstavlja večino svojega razreda. Priznal ne bo, ker ne ve ničesar o tem.

To je temeljna nesreča delavcev. Ne vedo. Nevednost! Ignoranca!

Kako naj povprečni delavec izve svojo krivdo? S čim naj jo meri? Kaj naj vzame za merilo svojega socialnega greha?

To, da se vpraša: Zakaj sem volil Hoovra in republikance pred štirimi leti? Njegov volilni glas mu lahko pove, če je volil pametno ali neumno.

Ampak milijone delavcev je volilo Smitha in zdaj se čutijo nedolžne; menda verujejo, da bi ne bilo krize, če bi bil Smith prezident. Pa se jako motijo! Kriza bi bila vseeno. Gospodarski sistem je povzročil krizo in Smith prav tazo zagovarja ta sistem kot Hoover. Vsi oni milijoni, ki so pred štirimi leti volili Hoovra ali Smitha, so volili za kapitalistični sistem in za — krizo.

Toda milijoni še danes ne vedo tega in trdovratno odklanjajo vsako priložnost, da bi se podučili. Nekaj stotisočev je spoznalo svojo napako; teh, ki spoznavajo to silno resnico, je zmiraj več, ali počasi prihajajo. Nevednost je strašna bolezen večine. Ne gre zlepa iz glave. Navadno gre glava z njo v grob . . .

Nevednost delavstva v Ameriki se ne kaže le v popolni nezavednosti samokrivde za današnjo situacijo, temveč tudi v metodah pobijanja krize.

Milijoni delavcev dan za dnevom — molijo za povratek prosperitete v trdni veri, da bo to pomagalo. Ali si je mogoče misliti večjo primitivnost, večjo preprostost možganov kot so v glavah teh delavcev? Ti delavci ne poznajo lastne sile v sebi, ne poznajo samoodločevanja; le na druge se zanašajo kot deca — na neko neznano silo, ne vprašajo pa se, zakaj je kriza sploh prišla, zakaj prihaja redno vsako desetletje skozi stoletja — če je kaka sila, ki posluša njih molitve? Tega ne vedo, da je baš njihova nevednost — nevednost zabite mase v vseh dobah — zakrivila krize kakor je vojne in vse druge človeške mizerije, izvirajoče iz krivičnih socialnih in ekonomskih razmer.

Drugi nevedni delavci se toliko ne zanašajo na molitev, kolikor se zanašajo na — dobre ljudi. Dobri možje jih rešijo! Nase, na svojo organizacijo in smotreno delo se ne zanesejo, ampak "nekdo drugi" ima moč in sposobnost, da vse to reši in uredi, da bo prav. Tako čakajo in odhajajo v starost, nove krize in grob.

Spet drugi vidijo vso nesrečo v strojih. Preklete mašine jim kradejo delo in zaslužek! Fakt je, da je več unij, ki zahtevajo, da se strojno delo suspendira in vrne naj se ročno delo, da bo več dela! Sto let je tega, kar so delavci v Angliji napadli tovarne in razbili stroje, nato pa so tkali sukno na roke — sami so bili tisočletja stara in garajoča človeška mašina! In ta neumnost je še danes v glavah delavcev. Ignoranca, strašna in nepopisna!

So spet drugi, ki mislijo, da je rešitev na farmah. Nazaj k zemlji! Nazaj v agrarno dobo, nazaj k volovskemu vozu! V letih prosperitete so farmarji drli v mesta, zdaj pa naj delavci dero na farme. Nič se ne vpraša, če so vsi delavci sposobni za farmsko delo, če so kakšni gospodarji, ako jih to veseli in če imajo potrebni kapital, kajti dobra zemlja se ne daje zastonj. To je postransko — glavno je: na farme!

Zakaj ne nazaj h kolovratu in čelešniku? Nazaj v gozdove in jame? Nazaj v barbarizem?

Nevedni delavci, ki nikoli nič ne razmišljajo in v "dobrih letih" garajo kot živina in glasujejo za krizo, nato pa jamrajo in drve v še večjo propast in samomor — imajo še jamsko pamet. Iz te izvira vsa njihova nesreča, ampak oni sami tega ne vedo in poleg njih ter zaradi njih trpe tudi oni, ki se zavedajo.

Nevednost je največja nesreča delavstva!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Prilika za obračun!

Yukon, Pa. — Kaj bo sedaj, v teh slabih časih in slabih delavskih razmerah, ker so tukaj dne 8. julija zaprli lokalni premogokop, ki je last Westmoreland Coal kompanije. Oni, ki stanujejo v kompanijskih hišah, še delajo po dva do tri dni na teden, vsem drugim pa so rekli: orodje ven vzemite in sedaj je na cesto vrženih tri sto delavcev.

Pred dobrim letom so mene odslovili na Hutcheson majni. To pa zato, ker je dobil debeli rovski boss socialistične tiskovine v mojem žepu. Pa me je odslovil. Potem sem pa še slišal nekatere nevedne delavce, ki so dejali: prav mu je hudiču, kaj pa je tako neumen, ta socialist!

Kaj bo, kaj bo — čez pet let?! Kako neki naj si pomagamo? Prav lahko! V jeseni bodo glavne volitve. Takrat naj gredo vsi delavci kot eden na volišče in naj oddajo svoje glasove delavskim kandidatom, ki jih je postavila in imenovala soc. stranka, katera se vedno in povsod bori za delavske pravice, katere so jim odvzeli mogotci. Pošljimo v Washington naše, delavske zastopnike, ki bodo delali za naše interese. Od republikancev in demokratov ne moremo prav ničesar pričakovati, ker nam še nikdar tudi ničesar dali niso, četudi so na vladi že mnoga, mnoga leta. Oni zastopajo bogatine, vladajoči razred in tem morajo služiti in le te morajo poslušati, ker so njihovi hlapci in od njih odvisni.

Nekateri, ki ne razumejo, ker se ne brigajo, da bi se kaj naučili, da bodo socialisti, kadar pridejo v javne urade, prav tako se dali podkupiti kakor sedaj drugi. Tako pa mislijo le tisti, ki se puste zavajati in pa tisti, ki ne znajo s svojimi možgani misliti, ker imajo menda žaganje mesto možganov v glavi.

Socialistična stranka ima jasen program, ki ga bo izvedla čim pride do moči potom glasov delavstva. Za lep izgled lahko vsakemu služi mesto Milwaukee, Wis., Reading, Pa., itd. Vsak lahko vidi, kako pošteno dela socialistična administracija v teh mestih. Vsa ostala večja ameriška mesta imajo deficit, označena pa prebitek v blagajnah. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da vselej plačajo svoje uslužbence, česar ne morejo bankrotirana mesta, ki so pod kontrolo kapitalističnih hlapcev, ki spadajo k demokratski ali republikanski mašini.

So pa zopet drugi ali tretji, ki kaj radi naglašajo, češ, da socialisti ne bodo nikdar zmagali, ker da jih je premalo. To je pač čuden izgovor. Soc. stranka je delavska stranka, delavcev je največ v tej deželi, zato pa prav lahko pride do večine, ako se bodo vsi delavci prebudili in spoznali, da je edina njihova rešitev v lastni stranki, ki je soc. stranka, katera edina zastopa njihove interese. Razume se, da nihče ne bo nikogar za ušesa vlekel v stranko.

Največ pa nam k napredku in pojačanju pomaga dobro časopisje, kot Prosveta in Proletarec. Iz teh dveh listov črpamo duševno hrano. Človek ne živi samo od jedi in pijače . . . Nekateri se Proletarca tako boje kot hudič križa. Nekateri še sedaj nimajo "cajta," da bi čitali napredne časopise, drugi pa nimajo "gnarja" za časopise, ki pišejo delavcem v prid. Bilo je če dovolj denarja in ponekod ga je še za vse drugo, le za izobrazbo ga ni. Zato pa nam še danes vladajo naši krvosesi, naši zatiralci. Zato pa imamo danes v tako bogati deželi toliko bede, stradanja in gorja. Zakaj se ne bi delavci odločili, da napravijo temu konec z glasovnicami na volilni dan? To je vprašanje! Ker so brezbrižni in ker upajo, da jim bo nekdo kar lepo na krožniku prinesel, ne da bi se sami potrudili to dobiti.

Čim se bodo delavci pripravili, čim se bodo usposobili ter potrebno izobrazili, bodo tudi znali sami misliti, in mislili bodo tako, da bodo volili za svoje ljudi, za delavske kandidate, ne pa za kapitalistične hlapce, ki morajo delati za interese velekapitala, kateri jih postavi v javne urade potom poneumnjevanja delavskih množic. Osvoboditev delavcev je v delavcih samih, kajti nihče drugi jih ne bo osvobodil, če se ne bodo sami. Nikdar ne smejo upati in čakati na kakšnega mesijo, da jih nekega lepega dne popelje v kakšen paradiž. Sami si morajo izvojevati svobodo.

Kaj bo, kaj bo?

Ako bodo delavci čakali na take "delavske prijatelje" kot je župnik Cox, ki hoče posnemati hitlerjevce in mussolinijevce, potem gotovo ne bo rešitve še dolgo. Delavci se morajo trdno postaviti in voliti delavske kandidate vsepovsod.

Joseph Robich.

Še o farmah

Albia, Iowa. — Na tukajšnjih farmah se imamo dobro. Kdor živi na okoliških farmah, ni nobeden lačen. Imamo dosti živine: prašičev in krav. Tudi zelenjave je dovolj.

Nekateri Slovenci žive na farmah že čez 20 let. Obenem smo pa tudi delali v premogokopih in nekateri še sedaj delajo, kajti na farmah se denar težko dobi, ker je vse poceni. Tukaj je glavni pridelek koruza, pšenica, oves in mrva. Raste pa vse kot v starem kraju na Slovenskem.

Kdor ima denar, naj kupi farmo, obenem pa naj tudi gleda, da bo na nji tudi poslopje, ker prazne zemlje ni vredno kupovati. Vsak naj premisli, da poslopje več stane kot 40 akrov prazne zemlje. Vsaj tukaj v državi Iowa je tako.

Kar so pisali naši rojaki o farmah, na primer Frank Lukančič, Frank Aleš in več drugih, naj pripomnim, da bi se kaj takega moralo že davno napraviti, pa ne bi bilo treba SNPJ iz izrednega sklada toliko dajati. V glavnem uradu imajo vsak mesec seje, komu bodo nakazali podporo, oziroma asesment za brezposelne člane. Moje mnenje je, da bi šel brezposelni član na pasivno listo, saj kot tak itak ni v nevarnosti, če je brez dela, da bo dobil kakšno poškodbo.

Alois Palčič.

Smrtna kosa in drugo

Bingham, Utah. — Ker obnavljam celoletno naročnino na Prosveto, naj mimogrede omenim, da smo bili brzojavno obveščeni, da je dne 24. junija preminila soproga mojega brata Agnes Prelesnik v Pueblu, Colo. Pokojna je doma iz fare Dobropolje na Dolenjskem. Podlegla je operaciji na vratu. Takoj sva se odpravila na pot s soprogom ter sva dospela v Pueblo na 26. junija, drugi dan na 27. junija pa se je vršil pogreb, ki se je vršil pod vodstvom tamkajšnjega župnika. Društvo "Prešeren" je zapelo ob krsti žalostinko "Blagor mu, ki se spočije." Sprevoda se je udeležilo mnogo ljudi, kar je pač pričalo, da je bila pokojna spoštovana. Njeno krsto so krasili številni venci. John Germ je v ganljivih besedah orisal življenje blage pokojnice, nakar je v imenu dramskega kluba "Zora" Frank Pečnik podal sliko njenega delovanja.

Pokojna je bila doma iz Zdenske vasi, podomače Reberska in tam zapušča brata in sestro, tukaj pa soproga, dve hčeri, tri sinove, sestro in tri sestrične. Draga naša Agnes naj počiva v miru v hladni zemlji. Ohranimo ji trajen spomin!

Ob tej priliki se želim zahvaliti rojakom v Pueblu, ki so nam bili tako naklonjeni. Hvala vsem za veselo prireditev v Jožefovi dvorani, kjer je nov orkester tako lepo igral, poleg tega pa je tudi John Germ pokazal svojo spretnost na harmoniko. Tako postrežljivih ljudi kot so v Pueblu jih ni daleč okoli. Hvala vsem skupaj!

Naj še dodam, da se nahaja v Salt Lake Cityju v bolnici naš rojak Anton Konda že 10 mesecev. Večkrat ga obiščemo, in sedaj me je pa prosil, naj mu naročim dnevnik Prosveto za tri mesece, kar sem tudi storila.

Jennie Kašček.

Naznanilo

Library, Pa. — Razmere v tej naselbini so zelo slabe in suša je taka, da bo vse zgorelo. Tudi v premogorovu dosti suša pomaga, zato je premog postal lažji. Obratuje pa Montor Mine št. 10 po 3-4 dni na teden, in ker je preveč ljudi, tudi vozičkov zadosti ne dobe.

Vzlic slabim razmeram smo na Libraryju reorganizirali socialistični klub. Priporočam članom, da bi bili aktivni, drugi pa zavedni delavci, ki še niste v tej delavski stranki, pristopite. Na svidenje na seji drugi torek v tem mesecu ob 7. uri zvečer v Library domu.

S. Ritonia, tajnik.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh, Pa. — Že zopet moram poročati o žalostnih vesteh, ki se pripetijo v raznih krajih, katere obiščem na mojem potovanju. Vem, da naši čitatelji radi čitajo novice in se zanimajo za moja poročila, zato bom skušal nekaj teh omeniti.

Pred kratkim se je morala podvreči težki operaciji za notranje bolezni rojakinja Mary Maticich, rojena Golob, ki je vsem pittsburškim Slovencem dobro znana. Njeni starši so vse svoje otroke vzgojili v naprednem duhu. Kljub vsem zdravniškim poskusom, da bi mladi rojakinji ohranili življenje, je omenjena preminila dne 14. julija. Stara je bila šele 33 let. Poznal sem jo iz njenih otroških let, ki je bila kot prijazno in pridno dete. Ko se je omožila, se ni nikdar ločila od svojih staršev. Vedno so bili skupaj. Dne 18. julija se je vršil pogreb. Pokojnica zapušča žalujočega moža, dva otročiča, starše, sestre in brata. Ohranimo ji vsi, ki smo jo poznali kot dobro in skrbno mater in ženo, dober in trajen spomin! Prizadetim sorodnikom pa izražam moje globoko sožalje!

Druga velika nesreča se je pripetila dne 15. julija na Meadowlandsu, Pa., kjer je pred kratkim mladi Slovenec Frank Peternell, star šele 18 let, napravil izpit za pilota. Doletela pa ga je nesreča, ko se je njegov aeroplan užgal. V 30 dneh je imel dovršiti še zadnje vaje, med vajami pa se je negovo letalo vnelo, v katerem je zgorel predno je padlo na zemljo. Njegovo ožgano okostje so pobrali in ga v rakev položili, nakar so ga poslali njegovi žalujoči materi vdovi, ki je mislila in upala, da ji bodo na stara leta v pomoč njeni otroci. Kruta smrt pa ji je prekrižala nade in ji ugrabila njenega nadebudnega najstarejšega sina Franka.

Pokojni Frank Peternell je bil član dveh slovenskih jednot. Član je bil SNPJ in neke druge organizacije. Poleg tega je bil tudi zavarovan pri Metropolitan Life Insurance družbi. Prizadeti družini in žalujoči materi bodi izrečeno moje iskreno sožalje!

Pred zaključkom tega poročila sem bil obveščen, da je dne 21. julija preminil moj dolgoletni prijatelj Anton Dekleva v starosti 53 let, stanujoč na 57th in Butler st. v Pittsburghu. Bolehal je dolgo. Zapušča žalujočo soprogo in pet nedoraslih otrok ter več sorodnikov. Naj v miru počiva v hladni zemlji. Preostali družini pa izrekam moje globoko sožalje!

Anton Zidanšek.

Važno sporočilo

Sygan, Pa. — Tukajšnji slovenski socialistični klub št. 13 Jugoslovanske socialistične zveze, priredi piknik v nedeljo, dne 14. avgusta. Pričetek piknika ob 2. popoldne. Ta piknik se bo vršil na vrtu društva "Bratstvo" št. 6 SNPJ.

Uljudno vabimo vse stare in mlade rojake in rojakinje od blizu in daleč, da se našega piknika udeležite v obilnem številu. Pripravljenega bo vsega in prav za vse. Zato pa pridite vsi in se z nami zabavajte. Odbor bo preskrbel vse potrebno, da bodo vsi piknikarji, to je vsi naši posetniki na pikniku dobro postreženi ter da bodo tudi zadovoljni z našo postrežbo. Jestvin bo dovolj, tako tudi dobre pijače. Za plesalce pa bo igral Demsharjev orkester.

Zato pa na veselo svidenje na klubovem pikniku v nedeljo, dne 14. avgusta!

Poročano je že bilo, da se bo vršila konferenca soc. klubov in društev in Prosvetne matice v zapadni Penni v nedeljo, dne 31. julija v Slovenskem domu na Moon Runu, Pa. Konferenca se prične točno ob 10. dopoldne (novi čas). To bo prva konferenca po 9. zboru JSZ. Na dnevnem redu bo poročilo delegata in drugih zastopnikov o zboru, ter poročila in razprave. Dalje bo razprava o konvenciji soc. stranke za Penno, ki se je vršila v Readingu, Pa., o agitaciji za Proletarca, o pojačanju klubov in o Prosvetni matici ter njenem delu, kakor tudi razprava o položaju na premogovnem polju itd.

Vsi klubi in društva, ki so pri Prosvetni matici, naj blagovolijo poslati svoje zastopnike na to važno konferenco. Vabljeni ste tudi vsi drugi člani in somišljeniki. Po konferenci ob 2. popoldne bo predavala sodruginja Ana Krasna o predmetu: "Ženstvo v delavskem gibanju."

Ženske, moški in mladina — vsi ste vabljeni, da se udeležite v obilnem številu.

Frank Ursitz, tajnik.

—Federated Pictures.

Alvan T. Fuller, bivši governer v Massachusettsu, ki je poslal Sacca in Vanzettija v smrt, fotografiran na shodu v Bostonu, na katerem so poskušali z otvoritvijo kampanje za ponovno izvolitev njegovega prijatelja Herberta Hoovra.

—Federated Pictures.

R. W. Robertson, vodja "železne brigade" v bonusni ekspedicijski armadi v Washingtonu, je prinesel iz vojne zlomljen vrat in nositi mora kos jekla (viden na sliki), da lahko drži glavo pokoncu. Toda njegova energija ni zlomljena.

Kdo je nervozen?

V berlinskem zdravniškem društvu je govoril prof. Begmann o nervozi. Poudaril je, da se zloraba te besede zmirom bolj krči in da nevrasteniki zmirom bolj ozdravljajo. Napačno pa bi bilo misliti, da je nervoznosti manj kakor kdaj prej. Stvari stoje drugače. Mnoge bolezni, ki so jih še nedavno smatrali zo bolezni živcev, je medicinska veda v zadnjem času uvrstila med organične bolezni. Bolezni srca in želodca so se pri tem številčno najbolj pomnožile.

Kakor pa imamo nevrastenike, ki so organično bolni, tako imamo tudi takšne, ki sploh niso bolni. Ni namreč nervozen vsakdo, ki se boji mišjega škrtanja, ki se pri najrahlejšem nočnem šumu prestraši vlomilcev, ki si križa, če se bliska in grmi, ki mečka papir v svojih rokah ali pa črta s svinčnikom po mizi. Mnogi teh "nervoznih" bolnikov vobče niso nervozni, ampak slabo vzgojeni. Kdo je torej resnično nervozen?

Ptič se spozna po perju, diabetik po izločevanju sladkorja, revmatik po zateklih členkih. Diagnoza nervoznih bolnikov pa je mnogo bolj zamotana. Nadloge, ki mučijo nervozne, so namreč sila mnogovrstne, številne in se rade menjavajo. Nekoga boli glava in smatra, da je to začetek otrplosti tilnika, ali pa se boji, da so to resni opomini povapnenja žil. Drugega mučijo motorične motnje, roke se mu tresejo, da ne more držati med prsti lahkega peresa, dočim lahko dvigne kovček. Tretjega muči nespečnost, četrti toži, da ima preobčutljivo kožo, petega vedno zebe v prste, ima vedno izpuščaje, se neznosno poti, je vedno zaprt itd. Skupna lastnost vseh teh bolnikov pa je, da vse delovanje njihovih živcev prenaglo in premočno razvija. To razburjenje živcev pa vpliva na najoddaljenejša polja človeškega organizma.

Ti pojavi so lahko neprijetni in zoperni, bistva nervoznosti pa le ne povedo. Kajti vsi ti pojavi se lahko javljajo tudi pri sicer zdravih osebah, in sicer kot znaki izčrpanosti in utrujenosti. Šele po tem, da ti pojavi niso zgolj enkratni, marveč se ponavljajo in se vgnezdijo v človeku ter postanejo središče njegovega neugodja in se "zarijejo" vanj, nas more prepričati, da je bolnik pravi nevrastenik.

Seveda so takšnih stanj sokrivi mnogi strupi, ki jih moderni človek uživa in se jim ne more upreti. Alkohol, nikotin, kofein — to so poglavitni činitelji pogoste nevrastenije in njeni najboljši pospeševatelji. Temu pa se pridružujejo še skrbi, bolečine, strah in bojazen. Mnogo tega je kriva tudi slaba vzgoja. Nevrasteniki povečuje sami svoje trpljenje, ker ne store nič v lasten prid, ampak menijo, da jim morajo vsi odpuščati, ker so pač "bolni".

Najboljši lek za nervoznega človeka je počitek, odmor, vzdržnost v pogledu zauživanja strupov. Pri nevrastenikih, ki so prinesli slabe živce s seboj na svet, je seveda težje. Morajo se štediti in utrjevati z gimnastiko, masažo, s kopelji in elektriko. Le v skrajnih primerih so dopustna zdravila kakor n. pr. arzen, železo, brom in baldrijan.

Važno je tudi to, da izziva telesno neugodje skoraj vedno duševno nerazpoloženje. Ljudje postanejo v takšnih primerih brezbrižni, neodločni in nesigurni. Pri takšnih bolnikih je silno važno, da se začne o pravem času z duševnim zdravljenjem. Vendar se je treba i tukaj držati načela, da ne sme bolnik nikoli razmišljati o bolezni. Skrb zanjo naj prevzame zdravnik, ki bo umel razpršiti pomisleke in dvome ki grenijo bolniku življenje.

Konec morfinizma

Berlinski raziskovalec prof. Schirokauer je znan izumitelj. Tako je izumil neko vrsto čokolade, ki se ne topi niti v najhujši tropski vročini in je zato pripravna za izvažanje v vroče dežele. Lansko leto pa je po daljšem raziskovanju izumil snov, ki obeta, da bo za vselej odrešila človeštvo strašne nadloge morfinizma.

Kakor je povedal prof. Schirokauer v pogovoru z novinarji, se je bavil s tem izumom posebno lansko leto, ko ga je sovjetska vlada poklicala, da bi prevzel vodstvo ruskih tovarn za mamila. Imel je priliko opazovati, kako se pacienti brezupno vdajajo učinkom morfija, ki jih pomiri le za kratko dobo, potem jih pa znova zgrabi s svojimi kremplji. Zauživanje morfija povzroča v bolniku neko nenasitnost, ki ga sili, da jemlje vedno nove doze tega strupa in se s tem polagoma uniči. Nobena zdravilna metoda ne prinaša tu dokončnega ozdravljenja, prej ali slej zapade pacient znova svoji strasti.

Videč vse to, je skušal prof. Schirokauer najti snov, ki bo po eni strani sicer bolnika pomirala kakor morfij, po drugi pa bi mu sama od sebe polagoma vzbudila odpor proti nadaljnjemu zauživanju. Kako je prišel do te snovi, je še tajnost, bržkone pa gre za neki derivat morfija samega. Sestava je sicer drugačna, sposobnost za olajšanje bolečin pa ista. In tudi ime ji je dal isto. Bistveni razloček pa je, kakor rečeno, v tem, da se pacientu po nekem času upre in ne čuti več potrebe, da bi še nadalje morfiniziral. S tem je svoje strasti rešen, a tudi zdrav človek ne čuti nobenega poželjenja, da bi se navadil pogubnega zauživanja, kakor se to dogaja pri navadnem morfiju.

Da je temu res tako, je prof. Schirokauer preizkusil že na kakšnih 50 primerih težkih morfistov, tako v Rusiji kakor pozneje v Ameriki. Sedaj preizkušajo njegov morfij na raznih klinikah in bolnišnicah v Berlinu, nakar preide v javno uporabo.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

ZA TRDO DELO V BROZGI—TRI DIN NA URO!

Divja stavka delavcev, zaposlenih pri regulaciji Ljubljanice. Policija takoj na mestu

Ljubljana, 6. julija 1932.

Zadnja leta je regulacija Ljubljanice spet oživela. Lani smo dobili trimostje pri frančiškanski cerkvi, uredili so nabrežje v nekem delu mesta, letos pa so začeli poglabljati strugo Ljubljanice pri stari cukrarni. O vseh teh delih, pa o nebotičniku in o vsaki novi stavbi poroča naše meščansko časopisje na debelo in široko, prinaša slike načrtov in zgradb, hvali izvedbo in čenča o napredku.

Toda niti enkrat nismo še čitali, kako živijo delavci, zaposlenih pri teh delih. In tako se meščan navadi, da se po tem sploh ne vpraša, da se za to stran kulturnega napredovanja sploh ne zmeni, hodi po cestah in postaja na obrežju ter gleda delavce, ki brodijo po blatu v strugi ter jim lije znoj s čela od dela in sonca. To jim je zabavno, firbec se jim napase in še kakšen dovtip iznajdejo.

Zdaj poglabljajo strugo Ljubljanice pri cukrarni. Zato so tamkaj zgradili provizoričen jez, ki zadržuje tisto bore vode, kar je teče še po stari strugi skozi mesto. V strugo Ljubljanico se namreč izlivajo cevi iz stranišč, zato teče po njej ob kraju nekak jarek vode, da to nesnago sproti odnaša. Zdaj, ko so strugo zajezili, se vsa nesnaga nabira ob jezu. Jasno, da smrdi in da morajo vsakih nekaj dni odpreti jez, da odteče nesnaga. Toda tja, kjer delajo delavci, pronica nesnaga in se nabira v kotanje, po katerih brodijo delavci. Meščani so se v listih javno pritoževali, da je treba jez odpirati vsak dan, ker neznosno smrdi, niti enega glasu pa ni bilo, da bi se kdo zavzel za delavce, ki morajo delati do kolen v človeškem blatu, nesnagi in vodi, v smradu in delu.

Šele zdaj je javnost zvedela za življenje teh delavcev. Med njimi je namreč nenadoma izbruhnil štrajk, divji štrajk. Nobene organizacije nimajo, a v mučnem delu in stradanju so se znašli v solidarnosti ter pustili delo. Zakaj? Ti delavci delajo po devet ur na šiht, pa dobijo za vsako uro tega umazanega in težkega dela 3 — tri — dinarje. Pa so zdaj zaštrajkali. In kaj hočejo? Osemurni delavnik in 4 dinarje na uro, eno uro manj dela na šiht in en dinar več plače na uro. To je skromna zahteva in vendar — podjetje Slograd, ki vodi ta dela, pravi, da ne more tega dovoliti. Rajši je obvestilo policijo in začela klicati brezposelne. Policija je prišla, razganjala je stavkujoče, ki so polegali na bregu Ljubljanice in čakali na svoj uspeh, na tisto bore miloščino. Podjetje jim je ponudilo — 5 par na uro več . . . Stavkujoči so zahtevali tudi, naj jim podjetje izplača nekaj že zaslužene mezde, pa tudi tega podjetje ni maralo storiti pred soboto, ko je plačilni dan. Če pa kdo želi, mu izplačajo vso zasluženo mezdo in obenem postavijo na cesto.

Kdo je to podjetje? To podjetje Slograd in pa podjetje Dukič sta v Sloveniji najbolj "varčni". Že pri izberi delavcev gledata na to, da bosta lahko dobro izkoriščala delavce. Zato najemata delavce iz Prekmurja in Bosne, iz onih pasivnih pokrajin, kjer bi šli delavci na delo za še tako nizko mezdo in se za organizacijo ali kaj podobnega sploh ne zmenili. Tako najdeš pri teh dveh podjetjih delavce iz vseh mogočih krajev, da je čim manj sloge med njimi. Toda ob Ljubljanici je bilo trpljenje preveliko in plača prenizka — vsi so se znašli v eni misli ter odložili lopate. Vseh skupaj je okrog 400.

Pa vendar — v tem času brezposelnosti, ko so mestni parki in okoliški travniki polni brezposelnih, ki bi šli delat za vsakršno mezdo, se je vendarle našlo nekaj stavkokazev; okrog 70 delavcev je začelo naslednjega dne že delati. Vendar pa stavka traja dalje. Stavkujoči spijo kar na obrežju ali pa kje v okolici na kozolcih, ker take plače sploh niso imeli že mesece in mesece, da bi si lahko najeli kakšna še tako revna stanovanja. Stavkujoči izjavljajo, da ne pojdejo prej na delo, da jim priznajo zahteve in dado, da bodo mogli vsaj malo bolj človeško živeti.

Ljubljanska ulica in sokolstvo

Sokolstvo, ki se je rodilo na Češkem, je ustanovil Tyrš, ki ga vsi Sokoli na vso moč častijo. Letos je menda sto let od njegovega rojstva ali kaj že, nekak jubilej bo pač, pa slavijo Tyrša v sokolskih državah kot velikega narodnega vodjo. Tudi Ljubljana ne mara zaostati. Sokolski župan dr. Puc in ves občinski svet je sklenil, da v počastitev Tyrša prekrsti eno ljubljanskih ulic v Tyrševo. Pa so izbrali glavno prometno cesto, Dunajsko, ter sklenili, da se odslej ta cesta od pošte do železnice imenuje Tyrševa cesta. Bogme, prav vseeno je, ali se imenuje kakšna cesta Tyrševa ali Brdavsova, Pezdirjeva ali Hlapčevska—glavno je, da ima ime in da se vedo ljudje kam obrniti. Toda zaradi značilnosti našega hlapčevanja tujemu in modnemu naj pripišemo: po tujcu Tyršu so preimenovali eno najprometnejših cest, po našem Cankarju pa kratko nabrežje ob smrdeči Ljubljanici.

Žandarja so ubili

Na Jezerskem so trije pijani fantje ubili orožnika Stojana Narančiča, starega 29 let in rodom iz Like na Hrvatskem. V Grabnarjevi gostilni so pili domači fantje Lojze Pavlin, Jože Kern in Miha Dolinšek. Bili so dobre volje kasno v noč, prav do policijske ure. Tedaj je prišel v gostilno omenjeni orožnik ter napovedal policijsko uro ter pozval omenjene tri, naj odidejo domov. Grozil jim je z revolverjem. Fantje so se nekoliko razburili ter na vsak način hoteli izpiti vino, kar so ga imeli še v steklenici. In so res izpili, nato pa so odšli. Kmalu za njimi je odšel tudi Narančič. Nedaleč od gostilne pa so ga omenjeni trije pivci napadli. Gostilničar je slišal krike, a ni mislil, da se je zgodilo kaj hudega. Zjutraj ob treh pa so našli Narančiča vsega v krvi in nezavestnega. Prepeljali so ga brž v Kranj, a je medpotoma že izdihnil. Orožniki so napadalce aretirali.

Demisije dveh banov in senatorja

Ban primorske banovine (Split) dr. Ivo Tartaglia je odložil svoje mesto. Kralj je demisijo sprejel in imenoval na njegovo mesto dr. Josipa Jablanoviča. Istočasno je demisijoniral ban zetske banovine (Cetinje) Uroš Krulj. Na njegovo mesto je kralj z ukazom imenoval dr. Alekso Staniščа, senatorja in bivšega ministra.

Senator dr. Benjamin Šuperina je prav tako odložil svoj mandat.

Iz kakšnih razlogov so imenovani odložili svoje funkcije, ni znano javnosti.

Požar na Vinicah pri Sodražici

V soboto 3. julija zvečer je izbruhnil požar pri posestniku Ivanu Bartolu na Vinicah. Vso stanovanjsko hišo je ogenj uničil do tal, rešili so le prašiče. Domači so že vsi spali, ko je nastal ogenj. Dušeči plin je prebudil enega izmed otrok, ki se je pričel jokati. Z jokom je prebudil starše in ostale, ki so se v zadnjem hipu rešili s skakanjem skozi okno. Poslopje je bilo krito z deščicami in tako ga je požar uničil v pol ure. Gasilci so prihiteli iz okoliških vasi, a so predvsem obvarovali sosedne stavbe.

Cerkev na Gori Oljki skoro pogorela

Cerkev na Gori Oljki v Savinjski dolini je znana med verniki kot "koristna božja pot," kot stavba pa predstavlja enega najlepših spomenikov iz srede 18. stoletja. (Zgrajena je bila 1754). In to cerkev je požar 4. julija zvečer malone vso uničil. Bil je to večer pred praznikom svetega Cirila in Metoda, ko prižigajo po naših hribih kresove. Tudi na Gori Oljki so ga prižgali, in prav to je povzročilo nesrečo. Cerkev je bila krita z deščicami. Veter je zanesel od kresa nekaj isker na streho, ki se je vnela. Ker je na Gori malo ljudi in še manj vode, je ostrešje cerkve zagorelo z velikim plamenom. V pičli uri je ogenj uničil vse ostrešje cerkve in oboh zvonikov, segel tudi v notranjščino ter uničil mnoge oprave, z zvonikov pa sta se zvalila na tla deloma stopljena deloma razbita zvonova. Od cerkve štrlijo zdaj v nebo le še ožgani zidovi.

Stavbene stile in likovno umetnost prejšnjih stoletij proučujemo povečini samo na cerkvah in cerkvenih slikarijah. Zato predstavlja vsaka stara cerkev važen umetnostno-zgodovinski spomenik. Za arhitekturo, kakršna je bila v časteh pri nas v 18. stoletju, je bila cerkev na Gori Oljki izreden vzor. Poleg tega je bila v cerkvi zelo znana slika "Križanje," ki jo je naslikal slovenski slikar Fortunat Bergant (Wergant). Baje je tudi ta slika uničena.

Del Središča je pogorel.

Iz Središča poročajo o hudi požarni katastrofi, ki je osmim posestnikom uničila skoro vsa poslopja ter zahtevala tudi osemletno življenje.

V vzhodnem delu trga so hiše precej na gosto in nekatere od njih krite s slamo. V tem delu mesta je izbruhnil 5. julija požar v enem poslopju, a se je naglo razširil na vse sosedne stavbe, ki so gorele kakor baklje. Veter je raznašal ogorke, netil hišo za hišo, ki so presušene in zgrajene iz zelo gorljivega materijala gorele kot za stavo. Prihiteli so gasilci iz Ormoža, Čakovca, Varaždina, Presike itd., vendar pa niso mogli mnogo proti strašnemu požaru. Šele čez tri ure so ob dveh popoldne omejili požar in ga polagoma zatrli. Posledice požara pa so strašne: trem posestnikom so zgorele vse hiše in gospodarska poslopja, šestim posestnikom pa vsa gospodarska poslopja. Poleg tega je ogenj zahteval človeško žrtev: osemletni pastir Tonče Glavnik je zgorel.

Ogenj je nastal najbrž pri Škrgetu Francu ter se naglo razširil na stavbe sosedov Škorjanca in Marčeca. Tem trem so pogorela vsa stanovanjska in gospodarska poslopja. Posestnikom Golobu, Mojoški, Zidariču in še trem drugim posestnikom je ogenj uničil vsa gospodarska poslopja. Škoda gre v milijon Din. V skednju posestnika Škrgeta pa je našel smrt v plamenih osemletni pastir Glavnik. Našli so njegovo trupelce v strašnem stanju: desnica je že odpadla, nogi sta do kolen zgoreli, život in glava sta bila vsa ožgana.

Vse Središče je bilo zbegano in gasilci so s svojimi desetimi brizgalnami ostali v trgu skoro do večera. Bila je velika nevarnost, da bi se bil ogenj razširil tudi na ostali trg.

Primorski rojak, inženir forestike Nazarij Purger je v ljubljanski bolnici umrl. V Ljubljani je umrl tudi hišni posestnik Ivan Tavčar.

V avtobusu

Luči v avtobusu so nenadoma ugasnile in potniki so pograbili za jermene in podobne reči.

"Ali vam smem poiskati jermen, gospodična?" se je obrnil gospod k svoji sosedi.

"Ne, hvala, ga že imam."

"Ali bi vas potem smel prositi, da spustite iz roke mojo kravato?"

Tehnične skrivnosti starih narodov

Moderni človek kaj rad misli z nekakim ponosnim pomilovanjem na one "stare čase", ko sta po njegovem mnenju bile znanost in tehnika še v povojih. Pa naj je umljivo. Prav v zadnjih desetletjih sta doživeli tehnika in znanost na vseh poljih tak vzlet, kakršnega ni najti v nobeni kulturnih dob, kar jih je doživelo človeštvo. Ne bomo naštevali vseh izumov neprecenljive vrednosti — odveč bi bilo, naj sami živimo sredi njih. In vendar ne more prodreti naš moderni človek s svojo močno razvito inteligenco in najrazličnejšimi sredstvi in instrumenti v tehnične in kemične tajne, ki so bile poznane davnim časom: umetnost, ki je skoroda za vedno izgubljena.

Oglejmo si jih nekaj.

V razvalinah starih mest Aztekov v Mehiki so našli raziskovalci krasne posode — na videz iz poliranega železa. Njih trdnost in odpornost ni zaostajala za železnimi izdelki, toda minimalna teža teh posod še zdaleka ni odgovarjala teži železa.

Natančna kemična preiskava je dognala, da so sestavljene iz železa in neke glinaste snovi. Torej doslej nam nepoznana spojina ali bolje rečeno: zlitina.

Mnogi strokovnjaki so se trudili, da bi sestavili vsaj podobno, če ne že prav tako zlitino, od katere so si obetali velikih koristi za industrijo. Neka angleška livarna n. pr. je razpisala nagrado 3000 funtov onemu, ki bi razrešil fabrikacijsko tajno tega "mehiškega železa". A vsi napori so ostali zama in kemiki vedo, da jim bo pomagalo le naključje.

Prav tako se ni posrečilo dognati, kako so stari Rimljani pridobivali nezdrobljivo steklo. Za cesarja Tiberija je živel v glavnem mestu rimskega cesarstva steklar, ki je umel izdelovati prozorno in popolnoma nezdrovljivo steklo. Predmete iz takega stekla si mirno vrgel ob tla in niso se razbili. Dal si jih v ogenj in niso se stalili.

Sodobni pisatelj nam pojasnjuje, zakaj je ta tajna za vedno izgubljena. Ko je zvedel cesar Tiberij o tem steklarju, je naročil pri njem veliko najrazličnejših posod iz omenjenega stekla za svoj dvor. Ko je steklar naročeno delo izvršil in se je cesar prepričal o vseh izrednih lastnostih tega stekla, so ubogega steklarja zavratno umorili. Seveda — da ne bi nihče izvedel tajne izdelovanja. Do danes se ni še nikomur posrečilo napraviti kaj podobnega.

Veliko truda in še več denarja stane ohranjevanje železa pred rjo. Posebno v tropskih krajih, kjer je zrak nasičen z vlago in obenem vroč, povzroča rja inženirjem velikanske skrbi. Še tako skrbno varovanje z najrazličnejšimi sredstvi ne pomaga dolgo časa. Do danes še nimamo zanesljivega sredstva, ki bi trajno varovalo železo rje.

In vendar so že stari Indci pred tisočletji poznali to tajnost. Blizu mesta Delhi stoji velik železen steber, ki datira po mnenju strokovnjakov iz leta 1000 pred Kr. Ta tako zvani kutubski steber se za vremenske izpremembe in za rjo prav nič ne zmeni.

Sprva so mislili, da je steber iz kemično čistega železa, ki, kakor znano, ne rjavi. Kmalu pa so uvidelj, da temu ni tako. Kemično čistega železa v naravi ni. Dandanes ga pridobivamo le v manjših množinah s pomočjo električnega toka. Kje naj bi torej Indci dobili 6000 kilogramov takega železa? Toliko namreč tehta steber.

Analizirali so košček tega stebra. Pri tem so dognali, da steber ni iz čistega železa, marveč da vsebuje še druge primesi, ki pa jih ni bilo mogoče spoznati z analizo. Še vedno ne vemo, kako je nastalo železo za kutubski steber. Kdor bo razrešil to tajno, si bo prislužil z izumom ogromno premoženje.

V piramidah so našli bujno pisane tkanine, v katere so bile zavite mumije kraljev. Njih starost je bila cenjena na 3—5000 let. Te tkanine so razdobja, v katerih so vstajali in umirali številni narodi, preživele popolnoma nepokvarjene in neizpremenjene. Ostale so mehke in voljne, njih barva je še vedno sveža in nezbledela. Jasno je, da je bilo mogoče doseči tako trajnost le s posebnimi preparnimi metodami.

Mi seveda nimamo pojma o vsem tem. Naša tekstilna industrija, ki je nedvomno na visoki stopnji, bi ne bila zmožna napraviti take večne tkanine kljub najmodernejšim strojem in brezštevilnim barvilom, ki so ji na razpolago.

Ker že govorimo o barvah in barvilih ter njih "vrednosti", moramo omeniti še neko drugo tajno, ki je prav tako izgubljena: pripravljanje bavr, s katerimi so ustvarili stari italijanski, španski in holandski mojstri in njih učenci svoje nesmrtne umetnine. Sedanja kemična industrija je ustvarila v mnogih ozirih naravnost čudeže in neskončno nadkriljuje skromne poizkuse onih časov, ko so nastajale Bottcellijeve, Michelangelove in Raffaelove umetnine. Kljub temu pa se nam ne posreči napraviti onih zares trajnih barv za umetniške potrebe.

Če primerjamo slike starih mojstrov, ki so ohranile do danes še vse blesteče-sveže barvne tone, z modernimi slikami, ki oblede razmeroma hitro, moramo priznati, da je znala preteklost kljub nepopolnim pripomočkom ustvarjati mnogo bolje, kakor pa naše tako slavljeno stoletje.

Prav tako je z izdelovanjem gosli. Tudi onih tajnih pripomočkov, ki sta jih rabila Stradivari in Amati pri izdelovanju gosli — katerih redki eksemplari so bili kupljeni zaradi nedosežne miline in čistosti glasu za milijone — tudi teh ni dognal do danes še nihče.

Slavne damaščanke, ki so jih izdelovali v sirskem mestu Damasku, so poznane po svojih izbornih lastnostih, namreč po trdnem in obenem silno prožnem jeklu. Na vse načine so poizkušali skovati vsaj kaj podobnega — a vse zaman. Sicer umemo jeklo damascirati, t. j. na površini okrasiti s svetlimi in temnimi črtami, a kvalitete ne dosežemo.

Če bi se povrnil v življenje eden izmed starih Indcev ali Egipčanov in bi mu pokazali triumfirajoče velikega ptiča, s katerim si je osvojil človek eter, bi nas mogoče zavrnil:

"In vendar ne znate delati železa, ki ne rjavi in naših neuničljivih tkanin!"

Kaj bi mu mogli odgovoriti mi, otroci velikega modernega časa — nič . . . M. B.

Kmet slikarju, ki slika na njegovem travniku zimsko pokrajino:

"Kaj pa slikate?"

"Slikam to, kar vidim," odgovori ponosno moderni slikar.

"Raje bi pogledali, kar slikate," mu odgovori kmet.

Kresnice—elektrika naših prednikov

V veselih ženah windsorskih pravi Parson Evans: "Dvajset kresnic, to bodo naše leščerbe." Pa ta mož ni bil prvi, ki je imel tako praktično idejo, zakaj kresnice so s svojo lučjo že zdavnaj poprej svetile človeku in so bile prav prva električna luč, čeprav se jim v starih časih ni reklo tako.

Po vsem svetu se je nekoč izrabljala svetilnost nekaterih žuželk za svečavo. Neki zgodovinar piše v razpravi o trpski Ameriki o nekem hrošču, ki so ga praprebivalci Amerike rabili za razsvetljavo svojih bivališč in ki je baje dajal toliko svetlobe, da so lahko ponoči predli, pisali (!?) in slikali. To se čudno sliši, a vso odgovornost za resničnost podatkov prepuščamo dotičnemu zgodovinarju. Kadar so hodili zvečer na lov, so si privezovali take hrošče na palce nog in rok. Na ta način so si svetili po poti, hkrati je pa luč privabljala divjačino. Drugod, kjer ni bilo tako velikih in svetlih hroščev, so si morali pomagati pač z manjšimi živalcami in kar je manjkalo na kakovosti, so morali dopolniti s številom. Treba je bilo priti samo do načina, kako držati skupaj večje število kresnic. V prednji Indiji so imeli posebne laterne, spletena iz tenkega šibja v obliko trinadstropne hišice ali pa izvotlene buče z več luknjicami in vratci, napolnjene s kresnicami. Posebno dobro so se posrečile take kresničje lanterne Javancem. Ti so izumili že pravcate žepne svetilke. Narejene so bile iz lesa, iz dveh nekoliko izdolbenih skodelic tako, da se je lahko svetilka odpirala in zapirala. Od znotraj sta bili skodelici prevleči s katranom, na katerem so lepili kresnice. Druge žepne svetilke so bile iz dveh izdolbenih paličic, med katerima so bile naložene kresnice. Menda so bile to prve vlomilske svetilke.

Pred nekaj leti je prejel Smtihsonian institut v Washingtonu iz Čimameke ob izlivu reke Tehuantepek veliko kresnico, ki ima na hrbtu dvoje izredno močnih svetil. V temnem prostoru je izžarjala ta živalca toliko svetlobe, da so se jasno razločevali nekateri predmeti. Pri domačinih je včasi igrala ta kresnica zelo važno vlogo, zlasti pri slavnostih. Ženske so si devale kresnice v lase in med lepotičje, kadar so šle na ples. Neki zgodovinar poroča, da so se taki plesi vršili po dvakrat na teden in da so bile videti ženske v slavnostnih oblačilih in v modrikasto beli svetlobi kresnic kakor vile.

Tudi o Indijancih Mehike je znano, da so uporabljali kresnice za razsvetljavo. Ali ti niso imeli na razpolago tako žarkih kresnic, da bi posamezne razsvetljevale ves prostor, ampak so si morali, kakor nekatera druga plemena, pomagati z nanožnimi lučkami. Zlasti pripravno je bilo to za nosače, ki jim kresnice niso le svetile pod noge, ampak so z njimi tudi preganjali kače.

Na Japonskem ni nobene domače družabne prireditve brez kresnic. Na pojedinah bogatinov ali na skromnih zabavicah po čajarnicah, povsod so kresnice tisto, kar daje japonskemu veseljačenju posebni čar. Včasi jih razobesijo po prostorih v posebnih kletkah, ali pa jih vpričo zbranih gostov izpuste, da jih potem mladina preganja s pahljačami in palicami. Pri tem se pojo stare narodne pesmi. Lovi na kresnice so na Japonskem vobče zelo priljubljena zabava, ki se je enako navdušeno udeležuje staro in mlado. Žal, da se je ta sport zaradi velikega povpraševanja po kresnicah marsikje že pretvoril v prozaično kupčijo. Nastala so že cela podjetja, ki zaposlujejo dobro izurjene lovce na kresnice. Njihova oprema je bambusova palica, mreža, kakršne so v rabi proti moskitom in predpasnik z velikim žepom. S palico otepe lovec veje dreves, pod katerimi se najrajše zbirajo kresnice in jih polovi v predpasnik, ko pa je plen dovolj bogat, jih zbere v mrežo in odnese podjetniku. Evo, vsaka stvar pa naj si je še tako nerealnega značaja, se da prijeti tudi od praktične strani. —Žis.

PLUTOKRATI DOLGUJEJO MILIJARDO NA ZAOSTALIH DAVKIH

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Roosevelt je dobil $46,869 popusta, Smith $45,926, Davis skoraj štiri milijone, Raskob, bivši načelnik demokratske stranke pet milijonov, Pierre S. du Pont $283,238 in Barnard M. Baruch $6,225.

V povojni dobi, odkar je vlada naložila davek na dohodke, je zakladniški department pod vodstvom Mellona in sedanjega zakladničarja vrnil bogatim davkoplačevalcem — posameznikom in korporacijam — skoraj pet milijard dohodninskega davka. Zaostalih davkov iz teh virov pa je eno milijardo.

Teh popustov so bili deležni republikanski in demokratski moguli. Za protiuslugo so prispevali velike vsote v kampanjske fonde obeh strank, kar pojasni, zakaj so "misteriozne sile" preprečile kongresno preiskavo zakladniškega departmenta. V pravem sta oba kongresnika, O'Connor in Snell, ker zakladniški department indirektno faktično financira obe stranki potom grotestknih davčnih popustov ameriškim milijonarjem in multimilijonarjem, ki so gospodarji obeh strank.

Deček utonil med krstom

Idabel, Okla. — Dvanajstletni Garth Hullen je zadnjo nedeljo utonil v tukajšnji reki nekaj minut potem, ko so ga baptisti po svojem obredu krstili v vodi. Po baptističnem obredu se krst izvrši v reki, tako da je krščenec popolnoma pod vodo par trenotkov. Hullen je med krščenjem izginil v globočini in ko so ga našli, je bil že mrtev.

Čikaški župan gre v Evropo

Chicago. — Župan Čermak, ki je bil zadnje čase nekaj bolan, odpotuje v sredo na pettedensko turo po Evropi. Obišče tudi svoj rojstni kraj v Čehoslovakiji. Zdravnik mu je predpisal dolg odmor. Med tem bo v Chicagu županoval po njem imenovan odbor.

POZDRAV

Pred odhodom v staro domovino še enkrat prav lepo pozdravljam vse moje prijatelje in znance širom Zedinjenih držav. Posebno pa pozdravljam moje prijatelje v Kemmerer, Wyo., ter iskreno se zahvalim prijateljem, ki so me spremili na kolodvor in sicer: Tony Koren, James Cimperman, Joe Vičič in Paul Šabec. Prav lepo se zahvalim tudi Mr. in Mrs. Louis Krall v Oakleyu, Wyo., kakor tudi mojemu bratu za vso dano postrežbo v Jolietu, Ill., katerega sem obiskal na potu v New York, obiskal sem tudi družino Celigoj v Clevelandu, Ohio, katerim se tudi iskreno zahvalim za storjene mi dobrote. Prav lepo se zahvalim tudi August Kollander Co., domači tvrdki potom katere potujem, katera mi je vredila vse v moje najboljše zadovoljstvo. Torej prav lepo priporočam tvrdko August Kollander Co., 6419 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio, katero vodi sedaj začasno v odsotnosti Mr. Kollandra, ki se nahaja v stari domovini, kamor je spremil večjo družbo naših rojakov in rojakinj, naš dobro znani rojak Anthony Svet, kateri je vsestransko zmožen v tem poslu, ter je na razpolago vsem, ki bi potrebovali kakoršenkoli nasvet od gori omenjene tvrdke, kar se lahko jamči iz njegove dolge skušnje. Priporoča: Frank Papesh na potu v Jugoslavijo.—(Adv.)

—Pokrovski Pictorial.

Kampanjski odbor socialistične stranke v Združenih državah, ki letos vodi strankino volilno kampanjo.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

"No, Gudge," je dejal. "Kakšno storijo nam nameravate natveziti?"

Petru se je dozdevalo kot bi prejel udarec v obraz. Srce mu je ušlo v hlače; odprl je usta in zijal kot bebec. Potem se je spomnil Nellinih zadnjih svečanih besed: "Vzdržati moraš Peter, vzdržati!"

Vprašal je: "Kaj mislite, gospod Guffey?"

"Sedite tja," je rekel Guffey, "in povejte nam vse kar veste. Vse od začetka pa do konca."

Peter je ubogal in pripovedoval o sestanku IWW kjer se je organizaciji očitala brezdelnost. Zahtevali so nasilna dejanja napram vojni obveznosti. Peter je pripovedoval podrobnosti o nasilju, dinamitu, poboju, o navedbi Nelse Akermana in drugih kapitalistov, ki se bi morali odstraniti. Vse to je še ozaljšal in pretiraval, ker Nelli mu je to dovolila, a samo na tem mestu.

Potem je pripovedoval, da je po končanem sestanku opazil posamezne člane pri tajnem pomenku. Posrečilo se mu je priplaziti se v bližino Joe Angela in Jerry Rudda in slišal je posamezne besede: "Dinamit, torba v omari, Nelse." Ko je Angel odšel, je Peter opazil njegove polne žepe in dozevalo se mu je, da nosi s seboj bombe. Hitel je k najbližnji lekarni in poklical McGivneyja. Dolgo je trajalo, predno je prejel odgovor. Medtem so se mu izmuznili. Peter je bil obupan, tudi sramoval se je sporočiti McGivneyju svojo nesrečo. Ure in ure je tekal po cestah za zarotniki. Šele zjutraj je našel v svojem žepu listič in takoj obvestil McGivneyja. To je vse, kar ve.

McGivney ga je pričel izpraševati. Ali je slišal, ko sta se pogovarjala Joe Angel in Jerry Rudd; ali je Angel govoril tudi z drugimi. Kaj je rekel Joe Angel? Peter naj bi ponovil vsako besedo.

Spominjajoč se Nellinih navodil, se je domislil stavka: "Mac ga je vtaknil v "Sab Cat". Peter je videl, kako so se spogledali. "To sem slišal," je hitel razlagati Peter, "le razumeti nisem mogel, kaj naj to pomeni."

"Sab Cat?" je vprašal policijski komisar, stasit mož z rjavimi brki ter polnimi ustmi žvečilnega tobaka. "To pomeni sabotažo, kajne McGivney?"

"Da," je pritrdil mož s podganjim obrazom.

"Morebiti veste, ali je v glavnem stanu kak predmet, ki se nanaša na sabotažo?" je vprašal Petra.

Peter je premišljeval in slednjič zanikal.

Možje so se trenotek pogovarjali med seboj. Guffey je sporočil, da so zaplenjene vse McCormickove stvari. Morebiti se še najde ključ k tej uganki. Guffey je stopil k telefonu, zahteval neko številko, ki jo je Peter dobro poznal — številko glavnega stana IWW.

"Ali ste vi, Al?" je vprašal? "Iščemo nekaj v vaši pisarni, kar se nanaša na sabotažo. Ste morebiti našli kaj sličnega — kak aparat, sliko, pisanje ali kaj sličnega?" Odgovor ni bil zadovoljiv, ker Guffey je nadaljeval: "Takoj iščite dalje. Ko najdete, me obvestite. Nujno potrebujemo."

Potem je Guffey obesil slušalko in se obrnil k Petru. "Torej, to je vaša storija, Gudge. Ali je vse, kar nam imate povedati?"

"Da, gospod Guffey."

"Potem lahko prenehate s slepomišljenjem. Natančno vemo, da ste si sami izmislili vso komedijo. Nas ne morete preslepiti."

Peter je molče strmel v Guffeyja in ta je pristopil k njemu z nagubanim čelom in s stisnjenimi pestmi. Z grozo se je Peter spomnil doživljala na dan "povorke za vojno pripravljenost". Ali bo moral vse še enkrat pretrpeti?

"Vprizorili bomo malo konfrontacijo, Gudge," je nadaljeval detektiv. "Vso storijo boste morali še enkrat ponoviti, pogovor med Angelom in Jerry Ruddom, o polnih žepih in vse drugo — in Angel bo tajil."

"Moooj Bog, gospod Guffey!" je zastokal Peter. "Razumljivo, da bo tajil." Peter ni mogel verjeti svojemu sluhu — toliko upoštevajo zarotnikov zagovor!

"Da, Gudge. Bolje je, da takoj izveste. Angel je naš človek. Že leto dni vohuni v IWW — v našo korist."

Peter je izgubil tla — popadla ga je groza in obup. Joe Angel je prav tako tajni agent kakor on sam! Ta modrooki Angel, ki je na stoterih skupščinah govoril o dinamitu in uboju, ki je s svojimi divjimi govori preplašil najtrdnejše radikalce! Joe Angel je špion — in Peter je ravno njemu hotel naprtiti vso izmišljeno zaroto! — — —

47

Sedaj je njegova usoda zapečatena.

Ponovno ga bodo vrgli v luknjo in ga mučili do konca življenja. V ušesih so mu zveneli kriki desettisočev izgubljenih duš, slišal je donenje desettisočih pozavn sodnega dne. A med tem pretresujočem ropotu je zaslišal Nellin šepetajoč glas: "Vzdržati moraš Peter, vzdržati!"

Dvignil je roke kot k molitvi ter se obrnil k svojim sodnikom. "Bog mi je priča, gospod Guffey, da vem samo to, kar sem vam povedal. Tako je bilo; ako vam je Joe Angel pripovedal kaj drugega, tedaj laže."

"In zakaj naj bi lagal?"

"Jaz ne vem, sploh ničesar ne vem."

Prišel je trenutek, ko je Peter lahko izrabil svoje sposobnosti, katere si je pridobil v dolgoletni vaji kot intrigant. V svojem strahu in obupu so Petrovi možgani neprenehoma delovali. "Morebiti jih je Joe Angel hotel speljati na led, morebiti je imel svoj načrt, katerega sem mu preprečil. Povem vam, jaz sem govoril resnico."

Petrov obup se je prelevil v neko sigurnost, katere se je navzel tudi Guffey. Ko se je Peter zagovarjal, je v detektivovih očeh opazil, da se že polagoma nagiblje na njegovo stran.

"Ali ste videli aktovko?" je vprašal Petra.

"Ne, nikake aktovke nisem videl. Niti ne vem, ako je resnično kaka torba. Slišal sem samo Angelove besede: "Torba in dinamit."

"Ste morebiti v sobi videli koga pri pisanju?"

"Ne, Henderson je sedel za mizo, delal je, izvlekel iz žepa nekatere papirje, jih strgal in vrgel v papirni koš."

Peter je videl, kako so se spogledavali in takoj uganili, da se njegov položaj izboljšuje.

V naslednjem trenotku ga je rešil slučaj. Zazvonil je telefonski zvonec; pristopil je policijski komisar in dvignil slušalko. Takoj nato je pozval Guffeyja ter mu v roko stisnil slušalko.

"Neka knjiga?" je razburjeno vzkliknil detektiv. "Kak načrt? Eden izmed vaših ljudi naj takoj prinese knjigo in načrt. Ne izgubljajte časa; vse je odvisno od najdbe."

Guffey se je obrnil k ostalim. "V omari se je našla knjiga o sabotaži in v njej je načrt neke hiše. Knjiga je McCormickova last."

(Dalje prihodnjič.)

Jaroslav Hašek:

Zgodba o sposobnem možu

Vsak večer je gospod Havlik napravil bilanco in ugotovil, če ni na katerikoli način grešil zoper javno moralo in red in če je kot državljan, član družbe in katoličan v redu izvršil vse svoje dolžnosti.

In vsak večer je lahko svoje zapiske takole izpopolnil: "Ničesar nisem napravil, da bi me sposobna družba mogla izključiti iz svoje srede." Njegova gospodinja, stara gospa, je trdila, da je čudak, zakaj zmerom, kadar je odhajal, ji je dejal z dobrodušnim glasom: "Gospa Mličkova, prosim, poglejte, ali sem zapel hlače!"

Prav to je bilo, kar mu je težilo srce in kar ga je oropalo miru. Čutil je, da se bliža čas, ko se bo tako blamiral, da se bodo vsi spodobni ljudje zgražali nad njim. Če je šel po cesti, je večkrat stopil v kako vežo in tam prekontroliral svoje hlače; če je imel na sebi površnik ali pa suknjo, jo je zdaj pa zdaj odpel, da bi se prepričal, če so hlače v redu. Posebno kadar je šel proti vetru, tedaj je imel zmerom občutek, da mu bo sapa slejkoprej odtrgala vse gumbe. Najhuje pa je bilo, kadar je bil v damski družbi ali pa mu je sedela nasproti kaka gospodična. Takrat je bil zmerom silno nervozen, ves čas je zapenjal in odpenjal suknjič ter držal roke na trebuhu, kar je šele vzbudilo pozornost in so vsi gledali njegove hlače. Od strahu se je pričel potiti, naglo je odšel in skočil s tramvaja.

Nekoč si je ob taki priliki zlomil nogo, omedlel je, prenesli so ga v neko hišo in ko mu je zdravnik za prvo silo nogo obvezal, ga je s tihim glasom prosil če sme govoriti z njim med štirimi očmi.

Vsi prisotni so se odstranili in gospod Havlik je zašepetal zdravniku na uho: "Gospod zdravnik, popolnoma vam zaupam in zato vas prav od srca prosim, povejte mi kot poštenjak, ali sem imel zapete hlače."

Mislili so, da si je pretresel možgane. Šele v bolnišnici je lahko vso reč natančno premislil in v vročici je vedno govoril nekaj o hlačah, zaradi česar so mnogi mislili, da je krojač.

Strog pa ni bil le nasproti sebi, tudi ponašanje svojih sodržavljanov je meril z največjo strogostjo in zato večrat prišel v silno neljube situacije.

V restavraciji, kjer je obedoval, je opazil, da njegov sosed je z nožem. Informiral se je, kaj je njegov sosed in kje stanuje. Ko je to izvedel in vedel, da je ministrski svetnik, se je neko nedeljo oblekel v črno obleko in dopoldne obiskal svetnika. Prijazno se mu je predstavil in dejal, naj se gospod svetnik ne jezi nanj in da prihaja, ker bi iz prav prijateljskih nagibov gospoda ministrskega svetnika rad opozoril, naj upošteva načela lepega vedenja in družabnega takta in naj nikar ne je z nožem.

Uspeh je bil tak, da je tisti večer gospod Havlik zapisal v svojo beležnico: "29. novembra. Gospod ministrski svetnik Kehler, Drevoredna ulica 8., II., me je med 10. in 11. uro vrgel po stopnicah."

Sličnih afer je doživel precej, tako da je bil njegov zapisnik pestrejši, kakor bi sicer človek pričakoval od takega skromnega moža. Nekoč je stal na pločniku električne železnice, ko je poleg njega stoječi gospod pričel požvižgavati zamorsko uspavanko. Gospod Havlik je to žvižganje s primerno opazko sprejel in ko gospod vendar ni nehal, je dejal: 'Bodite tako ljubeznivi, pomislite na družabni takt in ne žvižgajte." Dobri mož je izpremenil napev in pričel žvižgati: "Grennwill vzame v boj smodnika poln zaboj."

"Dobri mož, pomislite na svojo vzgojo," je dejal gospod Havlik.

"Če vam ni všeč, vam lahko zažvižgam: "Poleg Tava teče potok." Ali vam hodske pesmi ugajajo?"

"Žal mi je, gospod, toda zdaj vidim, da takta vobče ne poznate," je mehko dejal gospod Havlik.

"Vi torej menite, da sem neotesanec?"

Gospod Havlik se je sicer opravičeval, da ni prikimal, vendar pa je zvečer napisal v svojo beležnico: "12. marca. Med vožnjo na Hradčane sem med 5. in 6. uro dobil od vsake strani po eno zaušnico. Občinstvo je stalo na strani storilca."

Ko je z oteklim licem hodil po sobi gor in dol, je dejal svoji gospodinji:

"Glejte, gospa Mličkova, ali ni zanimivo, kaj store s človekom, ki bi jih rad naučil lepega vedenja? Ali ni to strašno, gospa Mličkova."

Nekega dne se je gospod Havlik odšel sprehajat na Vinohrade. Tedaj je prišla katastrofa.

Prav pred mestno hišo je na pločniku sedel pes. Sedel je tam na način, po katerem si lahko na prvi pogled sklepal, da nima do vinohradskega rotovža grav nobenega spoštovanja.

Kmalu zatem je stekel pes proč in ostavil na pločniku reč, ki je pričala, da ni posebno dobro situiran in da ima za obed same kosti.

Vinohradski meščani so hodili okoli tiste reči kakor mačka okoli vrele kaše, sredi trga stoječi stražnik pa je z zanimanjem gledal, kdo bo prvi stopil vanjo. Toda ljudje so previdno stopali okoli nje in otroci so skakali čeznjo, dokler ni prišel gospod Havlik.

Gledal je naravnost naprej, zakaj v nekem uredništvu so mu na njegovo vprašanje, ali se spodobi hoditi s pobešeno glavo, odgovorili: "Gospod H. Hoditi s pobešeno glavo je zelo nedostojno, zakaj videti je, kakor da bi radi našli petkronski novec, kar je znak pohlepa po denarju."

Šel je torej pokoncu in zgodilo se je. Čutil je, da je stopil v nekaj mehkega. Ustrašil se je in postal. Ne, saj ni mogoče, saj vendar dostojen državljan ne more stopiti v kaj takega. Najbrže je bila zmečkana pomaranča ali pa krompir. Tako je optimistično menil, stopil korak naprej in se ozrl.

Bilo pa je prav tisto, česar se je v prvem trenutku zbal. Ves potrt je stopil na sredo trga pred stražnika in mu dejal: "Oprostite, prosim, poglejte, v kaj sem stopil."

To rekši se je obrnil in dvignil nogo stražniku pod nos.

"Bernardinec je bil," je dejal redar.

"Da, vsekakor je od psa," je dejal Havlik. "Povejte mi, prosim, kje se lahko pritožim."

"Najbolje napravite, če greste domov in se dobro prespite," je dejal redar, "ne motite me."

"Toda, dovolite," je odvrnil gospod Havlik, "menim, da je vaša dolžnost, to reč preiskati. Lastnik psa mora biti vendar kaznovan."

"Pojdite domov," je grozeče rekel stražnik, "ali veste, kaj se pravi govoriti s stražnikom o takih rečeh?"

"Oprostite, prosim, ničesar slabega nisem mislil," je zadrgetal gospod Havlik, "menil sem le, da je policijska reč, paziti na to, da psi ne ponesnažijo pločnikov. Kako morete zahtevati od državljana, ki plačuje davek, da stopi v tako reč."

Okrog in okrog so se pričeli zbirati ljudje, med katerimi je bil tudi gospod s polno, sivo brado, ki je v gospodu Havliku zbudil zaupanje.

"Prosim," mu je dejal, "poglejte dobro, v kaj sem stopil. In zdaj, ko sem redarja opozoril na to, pravi, da žalim policijo."

Stari sivi gospod je stražniku enostavno dejal: "Vedite ga proč!"

"Kakor ukažete, gospod svetnik!" je dejal stražnik in zgrabil Havlika za ovratnik.

Ko so ugotovili njegovo ime in se je gospod Havlik vrnil domov, je bil silno razburjen in bled.

"Policija vas je iskala," je pomembno dejala gospa Mličkova.

"Vem," je dejal, se poizkusil nasmejati in se nato zaprl v svojo sobo.

Čevlje je postavil na okno, nato je stopil k mizi in napisal na list papirja nekaj besedi.

Potem je odprl plinsko pipo in legel v postelj. Preden je izgubil zavest, je še enkrat ponovil, kar je bil češki javnosti zapustil na listu papirja:

"Prosim češko javnost, naj si ogleda moje čevlje in takoj bo vse vedela in razumela. Visoko policijo pa prosim tisočkrat naj mi oprosti, da sem stopil noter. Z odličnim spoštovanjem Vaclav Havlik."

SMEŠNICE

Poslovna motnja

Znan dunajski odvetnik dr. Sperber je nekoč pred sodiščem zagovarjal nekega vlomilca in zahteval naj bo oproščen, ker da je nedolžen. Med zagovorom pa je obtoženec hotel svojemu odvetniku nekaj sporočiti in ga je pocukal za rokav. Zagovornika je to tako razburilo, da je na glas vzkliknil: "Nikar me ne motite v govoru, tudi jaz vas nisem motil pri vlomu!"

•

Sodnik: "Oproščeni ste, pazite dobro, da v bodoče ne pridete v slabo družbo."

Obtoženi: "Nič se ne bojte, gospod sodnik, prav gotovo bom gledal, da ne pridem nikdar več skupaj z vami."

•

"Dvojčke ste dobili? Čestitam, gospod profesor, ali sta fantka ali deklici?"

Profesor: "Fantek in punčka, morda pa tudi narobe."

M. Zoščenko:

LADJA

Letos poleti so mi nekateri znanci svetovali, naj bi poskusili z vožnjo po Volgi. To bo izvrstno okrepčilo za živce, so mi rekli. Priroda, obrežje in sploh. Voda, hrana in kajuta.

Tako se je zgodilo. Šel sem poleti na Volgo. V splošnem mi ni žal tega, ampak odkrito moram prizanti, da na tej vožnji nisem prav nič bolj vzljubil Volge. Na ladji je bilo prav nemirno. Ne zaradi ladje same — Bog ne daj! Ladje so izvrstna prevozniška sredstva. Imel sem celo srečo, da sem se vkrcal na prvovrstno ladjo. Njeno ime sem žal pozabil, mislim pa, da je bil "Tovariš Penkin". Mogoče tudi katera druga ladja. Tudi to sem, žal, pozabil. Moj spomin so skalili poznejši pretresljaji. Sicer pa je ime postranska reč. Glavno so dogodki. S temi pa je bilo tako: Pripeljali smo v Samaro. Tam smo stopili s skupino šestih mož in z neko neopredeljeno gospodično na suho. Ogledali smo si mesto in se nato vrnili na ladjo. Ko smo se bili približali mostiču za vkrcavanje potnikom, smo opazili, da je ladja odplula naprej.

Rekel sem druščini: "Ljubčki, zdi se mi, da nas je naša ladja pustila na cedilu." Vsi so izbuljili oči in videli, da je res tako. "Tovariš Penkin," je bil res izginil iz pristanišča. Na njegovem mestu je ležala zasidrana neka druga ladja. Mogoče taka, ki vozijo po Volgi navzgor. Tudi ime te ladje mi je že izginilo iz spomina. Čitatelj naj ne pozabi, da je na tem potovanju močno opešal spomin. Torej namestu "Tovariša Penkina" je ležala v pristanišču druga ladja. Lahko si predstavljate, kako sem se prestrašil tega. Kajti domislil sem se bil, da sem imel v kajuti vso prtljago, v prtljagi dokumente in drugo. Tudi moji sopotniki so se prestrašili, kajti tudi njim se je bilo zgodilo kakor meni. Začeli smo razmišljati, kaj naj storimo. In smo vprašali ljudi na nabrežju: "Ali je že dolgo tega, odkar je "Tovariš Penkin" dvignil sidro? Kako naj pohitimo za njim, da ga ujamemo?"

Ljudje pa so nam odvrnili: Saj niti ni treba hiteti za vašo ladjo. Mar ne vidite, da leži še vedno tam, ker ste jo bili ostavili. Samo ime je spremenila v našem pristanišču. Prej se je imenovala "Tovariš Penkin", zdaj se piše drugače."

Prevzelo nas je nepopisno veselje. Naša skupina je vdrla na ladjo in do Saratova se ni nihče upal izkrcati. V Saratovu pa me je prijela stara bolezen, da bi si malo ogledal mesto in sem ostavil ladjo za pol ure. Spotoma sem si tudi kupil cigarete. Ko sem vtaknil zavojšček s tobakom v žep, sem brž stekel proti ladji. Pa oh, kakšno razočaranje! Moje prejšnje ladje ni bilo več. Tudi zdaj je ležala na njenem mestu druga ladja.

Nu, moj strah je bil topot manjši kakor prvič Mislil sem si namreč: Saj ne bo tako hudo! Mogoče so zopet spremenili ime. Nočem pa tajiti, da nisem bil nekoliko nervozen. In glej, ko se približam ladji, stoji na njenem boku napis "Korolenko". Šel sem k luškemu mojstru in ga vprašal po moji ladji. Pojasnil mi je: "Zdaj se piše ta ladja "Korolenko". Od Saratova dalje vozi vedno pod tem imenom."

Tedaj me je zanimalo vedeti, čemu porabijo za ladje toliko pleskarske barve. Tudi na to opazko sem dobil pojasnilo: "Prejšnje ime ni zdaj že več aktualno. Sedanjemu času najbolj ustreže to ime, ki ga nosi ladja sedaj."

Tako, tako, sem si mislil. To ime je torej zdaj najprikladnejše za našo ladjo. Hotel sem še vprašati, kdo je bil ta Korolenko, tedaj pa sem spoznal, da se mož niti sam dosti ne razume stvari, o katerih ga sprašujem. Šele pozneje se je izkazalo, da je bil Korolenko neki pisatelj.

Kmalu smo odpluli dalje. Imena ladje pa se ni nihče več dotaknil. Tako se je zgodilo, da smo s tem imenom prišli v Astraham.

Glede povratka moram pripomniti, da sem se peljal nazaj z železnico.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (June 30, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vsled zapuščenega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani SNPJ dopisnino $4.00 na leto, za pol leta $2.00.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.00.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopisnino samo $1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in že posebno list Prosveta za korisni, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

POJASNILO

Vsled depresije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo oziroma naročnike našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosvete, da lahko vzamejo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrt leta. Vzemite kar se dobiti da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče ohraniti naročnike na dnevnik. Apeliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če le mogoče poravnajo svojo naročnino in če ni mogoče plačati celoletno plačajte polletno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik.

Ph. Godina, upravitelj.

TELEFON ROCKWELL 2804

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

V

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite pš informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA